

Elhunyt Visy József

Hétfőn hajnalban súlyos, régtől viselt s most gyorsan rátoró betegségben elhunyt Visy József, Szegeden nemzedékeknek kedves tanára.

Sokgyermekes, szűken élő tanítócsaládba született Sátoraljaújhelyen, 1911. október 19-én. Érettségét 1931-ben a kecskeméti piarista gimnáziumban tett; latin–görög–történelem szakos tanári képesítést 1936-ban, bölcsészdoktori oklevelet 1937-ben a szegedi egyetemen szerzett. Tanári pályáját 1938-ban a Klauzál Gábor (a mai Radnóti Miklós) Gimnáziumban kezdte, de már 1939-ben átkerült a Baross Gábor Gyakorló Gimnáziumba. Csak ennek megszűnése után, 1951-ben folytatta a Radnótiában munkáját, rövid megszakítással (1957-től a Ságvári, 1958-tól a Rózsa Ferenc Gimnáziumban tanított), 1969-től, még nyugdíjazása, 1980 után is.

S közben mindvégig tevékenykedett az egyetemen is, amelynek már 1936-tól latin rektora, görög nyelvi előadója, fiatalon, 1943-ban magántanára, 1970-től címzetes docense volt. S amelynek katedrájáról kellett volna — ha nincsenek a zord idők — régtől fogva „nem középiskolás fokon” tanítania.

A négy szegedi középiskolában és az egyetemen

a legutóbbi napokig ezeket tanított a történelem tanúságaira, a latin és a görög nyelv ismeretére, szeretetére, a nyelvben tükröződő szellem értésére. S nevelt is, a neki oly kedves görög embereszmény, a *kalokagathia* szellemében a testi és lelki szépség harmóniájára, amely az ő nagy műveltségében a katolicizmus humanista eszméivel is ötvöződött.

Megírtam már 1969-ben a Tiszatájban, hogy Juhász Gyuláról az ő latinóránál hallottam először. Fejéből idézte az *Ovid levele Juliához* című versét. Sok apró, jelentéktelen, de jellemző emlék él róla bennem. A legutóbbi június 11-éről, érettségi találkozómról, amelyen még részt vett, most is szellemes fordulataival fűszerezett, rögtönzött beszédében szólt hozzánk, majd a Hungáriában, a jóízűen elfogyasztott ebéd közben fáradhatatlan és bölcs derűvel idézte tanári emlékeit.

Ezután már csak mi idéztük őt, a legnagyobb szegedi nevelők egyikét. Míg tanítványai élnek, alakia is él, de számos tudományos dolgozata, főként magántanári értekezése (*Görög embereszmény és paidéia*, 1943) később is megőrzi nevét.

Péter László

Akadémiai nagyszótár

Irodalomtörténészek befejezték az Akadémiai nagyszótár szépirodalmi, szaktudományi, publicisztikai és más forrásainak kijelölését. A tervezett 13 millió szövegszóból csaknem 4 milliót már számítógépre rögzítettek az MTA Nyelvtudományi Intézetében, mivel a válogatás teljes lezárása előtt megkezdtek a szövegek számítógépre vitelét. Miként Kiss Lajos osztályvezető az MTI munkatársának elmondta, ez ideig főleg a XIX. és — részben — a XVI. századi szövegeket táplálták be. Két-három éven belül számítógépre viszik a hátralevő, mintegy 9 millió szövegszót is. A rögzítéssel egy időben készülnek a rendszertár és az előfeldolgozó programok. Ezek futtatását az adatrögzítéssel egyidejűleg végezhetik. Így néhány éven belül hozzáfoghatnak a próbagócikk írásához, majd a szótár anyagának szerkesztéséhez. A magyar irodalmi és köznyelv nagyszótára (1533–1990) első kötete talán már ebben a században megjelenhet.

Küldöttgyűlés Budapesten

Népművelők és a reform

„Az elmúlt negyedszázad legválságosabb pillanatában ülünk most össze. A társadalom főbb alrendszerében kialakult válsághelyzet jelentős erőzít indított el a közművelődésben is. Bajaink megsokszorozódtak. Az eddigi részleges, védekező, megalkuvó cselekvés helyett offenzív stratégiát kell kidolgoznunk.” — E nyitó gondolatok jegyében tanácskozott a múlt hét végén Budapesten a Magyar Népművelők Egyesülete III. országos küldöttgyűlése. A művelődési otthoni és az üzemi népművelők egyesületi vitája talán sokak szemében csupán egy szűk értelmiségi csoport belső ügyének tűnik, pedig amiről szó volt, sokkal több annál: nemzeti sorskérdéseink egyikét, a művelődés helyzetét elemezték.

A vita két legfőbb témakörét a közművelődés válsághelyzete, valamint a kiutazás, a reform irányainak meghatározása alkotta.

Az átlagolvasó előtt is bizonyára ismert a közművelődési intézmények néhány súlyos gondja. Olvashatott például arról, hogyan sújtja a művelődési otthonokat az általános forgalmi adó. Mint hallottuk, a népművelők egyesülete kezdeményezte a forgalmi adóra vonatkozó törvény módosítását. Javaslataikkal az Országgyűlés kulturális bizottsága egyetértett. Az indítvány elhangzott az október 5-i parlamenti ülést vitájában, amikor az adótörvény módosításáról tárgyalt a Tisztelet

ról jövő kezdeményezésre petíciót intézett a kormányhoz, amelyet a művelődési miniszter vett át. A szakszervezet 30 százalékos bérélemelést sürget, ami csupán az értelmiségi átlagbértől való lemaradást kompenzálná. A népművelők egyesületének elnöksége Pozsgay Imre államminiszterhez és Nagy Sándor SZOT főtárhöz intézett levélben erősítette meg: támogatja a szakszervezeti petíciót; a kért bérélemelés legfeljebb az elmúlt évtizedben felhalmozódott hátrányt enyhítené. Amint a közgyűlésen most érzékelt lehetett, a népművelők feszülten várják jogos bérigényük kielégítését.

Aggodalom van bennük a művelődési otthonok sorsa miatt. Közismert tény, hiszen az országos sajtó foglalkozott vele, hogy a Láng Gépgyár eladja a saját üzemi művelődési központját. Bizonyára a szorító pénzügyi helyzet kényszeríti erre. Hasonló veszély fenyegeti több más üzem művelődési otthonát is. Több hozzászóló figyelmeztetett, veszélyes folyamat indul el ezzel. Minden eladott, bezárt művelődési intézmény pótolhatatlan veszteséget jelent. Rövidlátó az az üzemi vezetés, amelynek a jövőstratégiájában nincs helye az üzemi művelődési háznak!

A gazdasági és társadalmi reformok sikerre viteléhez a műveltség, a tudás fejlesztése, ahhoz pedig átfogó kulturális reformra van szükség — hangoztatta a

küldöttgyűlés több hozzászólója és az a vitaanyag, amit Reform és művelődés címmel egy népművelőkből álló öntevékeny munkaközösség dolgozott ki, és adott közre a küldöttgyűlésen. Ebben olvashatjuk: „Kulturális reform (tehát nem csak intézményi reform!) nem képzelhető a társadalmi, gazdasági reform nélkül. De fordítva sem! Ha ezek a struktúrák változatlanul maradnak, a kultúrának továbbra sem lesz tapadófelülete, leperog, elvesz más utakat keres. Az egyenlőtlenségek rendszerének átalakításában, a konzervatív bürokratizmus felszámolásában, a szocialista társadalmi demokrácia kifejlesztésében a művelődés társadalmi változásokat elősegítő erő.” A munkaközösség javaslata: helyi reformok központi segítséggel! Ez nem jelent mást, mint a helyi közösségek szétesettségének megváltoztatását, az önszerveződő helyi kezdeményezések és közösségek támogatását, erősítését, a társadalmi viszonyok humanizálását, a demokratikusan működő helyi társadalmak létrejöttének elősegítését. Ez a népművelők reformstratégiája. Egyesületük a hét végén elhatározta, kezdeményezi a kulturális mechanizmus reformját, s kitérítéseinek elérése érdekében összefog minden olyan értelmiségi réteggel, amelyekben szövetségesre lel.

Bizzunk benne, hogy sok-sok szövetségesre találunk!

Lovászi József

Mi történt a SZOTE-klubban?

„Az arabok szétverték a SZOTE-klubot” — terjedt a futótűzhír a városban a múlt héten. Szinte mindenkinek volt saját változata arról, hogy mi is zajlott le november 4-én, pénteken este a Dóm tér sarkánál. A szemtanúk meséltek, ám mindegyikük nyomatekosen kért: a nevét ne, hogy leírjuk! Mert félnek. Némelyek csak elővigyázatosságból, mások tapasztalatból, őket nyíltan megfenyegették. Ezért egyetlen nevesíthető, hiteles információforrás maradt. A Szegedi Rendőrkapitányság hat arab diák ellen eljárást kezdeményezett. Beslin László őrnagy, kapitányhelyettes és Márton István százados, bűnüldözési alosztály-vezető adott tájékoztatást.

— A mi munkánkat is nagyon megnehezíti, hogy a tanúk nem vállalják a véleményüket. Csaknem mindenki arra hivatkozik, hogy ő nem is látta... — kezdte Beslin László. — A SZOTE-n mintegy 150 arab hallgató tanul a valutás oktatás keretében. Ők rendszeresen lejárta szórakozni az egyetem szabadidőközpontjába. Négy-öt személy többször is „rendetlenkedett”, összetűzésbe került a rendezőkkel, ezért a klub vezetői úgy döntöttek, hogy őket nem engedik be többet. Ezek az emberek 4-én este, fél 11 körül megjelentek a klubnál, ám a kapuban álló rendező közölte velük, hogy nem jöhetnek be. Szóváltás támadt, a bent levő arabok kijöttek, tüzeltek egymást, összejötték 20-30-an. Egy magyar fiatalember bement a helyiségbe, s amikor kifele jött, közéjük fújt Chemo-toxszal...

— Úgy értesültem, hogy körbeállták, és fenyegették...

— A vallomásban az szerepel, hogy útját állták, és „nyúltak a kabátjuk alá”.

— Ezek szerint ő véletlen, hiszen „jogos védelemből” cselekedett?

— Jogos védelemről csak akkor lehetne szó, ha megtámadják, de ez csak fenyegetés volt... Mindenesetre, elmenekült a hamburgereshez. Segítségül hívta két barátját, és visszamentek a klubhoz. Eddig tényeket soroltam. Ami ezek után történt, az azonban nem teljesen világos. Az arab hallgatók vallomása szerint a három magyarnál botok és kövek voltak, s ezért őket „félelmükben” bemenekítették a klubba. A kintiek botokat, követeket dobáltak be, ők meg vissza.

— A rendezők már korábban kihívták a rendőrséget, de a jelenlévő két járőr nem intézkedett

— Két ember nem léphetett föl ekkora tömeg ellen. Ők a szolgálati szabályzat szerint cselekedtek: erősítést kértek.

— Mire azonban az erősítés megérkezett, véget ért a csetepaté.

— Néhány perc alatt zajlottak az események. Hogy bent mi történt, arra az eredményből lehetett következtetni. A helyszín nem „védekező rendtelenség” benyomását keltette, hanem vandál pusztítását. Leszaggatott függönyök, összetört üvegek, a székek csak azért nem törtek össze, mert fémről készültek. A kárt 23 ezer forintba becsülték.

— Aznap este még a Tisza Gyöngyénél is volt „balhé”.

— Oda menekült a három magyar fiú, s követték őket az arabok. Minket is értesítettek, s a rendőrség 4-5 riadókocsival megjelent. A rendőrök az ajtóba álltak, és nem engedték be az arabokat, akik — 30-40-en — palesztin kendőkkel takarták el az arcukat, késekkel, botokkal fegyverkeztek föl, és követelték a három magyart, hogy a saját törvényeik szerint bosszút állhassanak rajtuk.

— A rendőrök nem intézkedtek, nem igazoltatták őket?

— A hangulat rendkívül feszült volt, s a parancsnok úgy ítélte meg, hogy egy esetleges intézkedés könnyen vezethetne robbanáshoz, tragédiához. Itt csak a rendkívül türelmes rendőri magatartás akadályozta meg, hogy nem történt komolyabb összetűzés. A három magyart a rendőrök elvitték, kihallgatták, majd hazahozták. Ezután az arabok is szétoszlottak.

— Ha jól figyeltem, eddig még semmilyen rendőri intézkedés nem történt. Mikor állították elő azt az 5-6 arab

diákot, aki ellen eljárást kezdeményeznek?

— Másnap déután a Pagodánál kilenc arab — köztük olyanok, akik előző nap a SZOTE-n is ott voltak — összetűzésbe keveredett négy magyarral, mondván: „rugdosták a kocsijukat”. Két magyar elszaladt, kettőt azonban utolértek, és verték, rugdosták őket. Húsklopfo.ót, fejcsenyelet használtak. Ekkor vettük őrizetbe az arab diákokat. A vizsgálat során egyikük kocsijában találtunk olyan botot, amelynek egy darabja előző este a SZOTE-klubban maradt. A gépkocsit szakértők megvizsgálták, és semmiféle rugdalásra utaló nyomot nem találtak. Az arab diákok vallomása több ponton ellentmondásos. A vizsgálat még tart, de már biztos, hogy hatuk ellen csoportos garázdaság miatt eljárást fogunk indítani. A rendszeres rendbontókkal szemben jogilag fogunk eljárni, nem kizárt, hogy esetleg az országból való kiutasítással is.

M. T.

Az oboaművész halálára

Meghalt Nagy Imre oboaművész, a Szegedi Szimfonikus Zenekar szervezője, volt szólamvezetője, és ügyvezető igazgatója, a Liszt Ferenc zeneiskola tanára.

Sűrű fájdalomból, éjszani gyászából szemfedőt szövünk. Takarja mindazt, ami múlt, de ne fedje a továbbélő tettet, az élet maradó lenyomatát, a gazdagító, sokszínű emléket.

Művész ment el, aki életét zenére váltotta. Hallom hangszerének varázsszavát — értő és élvező egyaránt bámulta, látom sürgetését, a gondokat oldó órák mozgást — bábja volt és kormányosa a szimfonikusoknak, tudott sok meredélyt, sorompót és héli fejú sárkányt — gyürkőzött, perelt, győzött és alulmaradt.

Láttam furulyázni kicsiny gyermekekkel — tanárunk volt, de mégis testvér és barát, és aki sokszor kemény és érdes volt mint

felnőtt vezető, most az lett, ami csak a legjobb tanár: okos, tapasztalt, nagyművész. Most ők is árvák, apátlanok, és nem száll tündér furulyaszó Orfú vizein át...

Titka is volt, és most vele sirba lép: hogyan és honnan tör fel a dal, kéreg alól a virág, rögtön karcsún és ékeken, és annyira telve az elmondhatatlannal. Mert szemérmes volt: a születés titkába szóval sose vájt. És titok még, hogy honnan volt a hit, a mindent lebiró — egy szépre konok, zord világban.

Mi marad mégis nekünk? Egy korán éjbe hullt — ám értékes élet ajándéka: a továbbélő tett, a létezés maradó lenyomata, a gazdagító, sokszínű emlék.

Borítsa hát a sötét szemfedőt tengeri fehér virág...

Szeged zenészei és zene-tanárai nevében:

Meszlényi László

Mozgó vonatra tilos...

Aki rendszeresen utazik vonaton, tapasztalhatta, hogy pár hete a vasútállomások utastájékoztató hangszóróiból szokatlan felhívás hangzik el: „Felhívjuk utazóközönségünk figyelmét, hogy a villamos mozdony azonnal gyorsul, ezért saját testi épségük megóvása érdekében kérjük, ne kíséreljék meg a le- és felszállást a mozgó vonaton. Köszönjük.”

Hogy mi tette szükségesé e felhívás gyakori ismétlését, arra a MÁV-igazgatóság ellenőrzési osztályán kerestük a választ. A bal-esetvizsgálók megdöbbentő adatokat sorolnak: ez évben eddig a vasútigazgatóság területén 35-en szenvedtek balesetet a mozgó vonatról való le-, illetve felszállás következtében. Különösen szomorú a kép október hóban: amikor két héten belül négy súlyos balesethez riasztották a mentőket. Október 10-én Kiskunfélegyházán a már elindult Szeged expresszre ugrott fel egy fiatal lány, de visszaesett, és a vonat kerekéi mindkét lábát levágták. Ugyanezen a napon Telekgerendás állomáson a vonat megállásánál nem várta meg Ö. I. bekécsabai lakos, leugrott, s neki is mindkét lábát levágták a vonat. Egy hónappal később, 16-án Kecskeméten egy Budapestre induló vonatra akart felugrani P. J.-né kecskeméti lakos, ugrását elvétette, a vonat jobb lábát levágták. Egy nappal később szintén Kecskeméten történt baleset: a kihaladó budapesti gyorsvonatról kiugrott R. G. kiskunfélegyházi lakos, aki súlyos fejsérülést szenvedett.

Az említett és a többi tragédiák is mind-mind megfontolatlanból következtek be. Az előidéző okok sokfélék: volt, aki későn ért ki az állomásra, azért ugrott fel a mozgó vonatra, volt, aki későn vette észre

hogy rossz vonatra szállt fel, egy másik személy vendégét kísérte ki az állomásmás, felsegítette a kocsiba, s már csak azt vette észre, hogy alatta megmozdult a szerelvény. A teleggerendási tragédia szenvedő alanya munkahelyére sietett, hogy fizetését mielőbb felvegye, de sajnos oda már nem tudott eljutni.

Meggondolatlan mozdulatok, tragédiák, amelyek következményeit egy életen át viseli a balesetet szenvedett személy. Tragédiák, amelyekből mindannyiunknak tanulni kell: vigyázzunk jobban magunkra, ne kockáztassuk feleslegesen testi épségünket, életünket. Sajnos sokan elfelejtik, hogy a gőzmozdonyok ideje már lejárt. Ma már nem lehet az induló vonatot egy kis kocogással utolérni, nem lehet a megmozdult vonatról leugrani. A villamosmozdony pár méter megtétele után annyira felgyorsul, hogy felelőtlenség minden egyes le- és felugrás, mert az az említettekhez hasonló tragédiákhoz vezet.

Vasonlóan nem ajánlatos, sőt fogalmazhatunk úgy is tilos az utasok elől elzárt területen tartózkodni, a vágányokon átjárni, nyílt pályán a sínek között, illetve közvetlen mellettük várakozni — mert ebből is lehet baleset. Az elmúlt hónapokban jó néhány személyt ilyen helyen gázolt el a vonat. Tudomásul kell venni, a vasút veszélyes üzem, s az ott kialakult szabályok, rendelkezések megszegőit rendszeresen érheti baleset. Gondoljunk arra, most még jó ideig van, de hamarosan megérkezik a télisebb idő, amikor a köd, az eső, majd a jeges úttest tovább növeli a balesetveszélyt. Fokozottabban kell figyelniük, ügyelniük magunkra és másokra

G J